

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra výtvarné kultury
Chodské nám. 1, 301 00 Plzeň
Tel.: 377 636 470, 377 636 471
e-mail: janaramb@kvk.zcu.cz

Protokol o hodnocení diplomové práce

Název práce: Možnosti a limity integrace průřezového tématu
Osobnostní a sociální výchova do hodin Výtvarné výchovy.

Práci předložila studentka: Dagmar PELESNÁ

Studijní obor: Učitelství výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

Posudek oponenta

Práci hodnotil: Doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.

1. Cíl práce

(uvedte, do jaké míry byl naplněn):

Cílem bakalářské práce bylo v teoretické úrovni analyzovat možnosti a limity integrace průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova (dále jen OSV) do hodin Výtvarné výchovy a v empiricko-výzkumné části uskutečnit kvalitativní rozbor 5 až 7 vyučovacích hodin na základě jejich hospitačního pozorování.

Stanovené cíle autorka splnila do přijatelné míry a v souladu se zadáním. Počtem deseti hospitovaných a analyzovaných vyučovacích hodin překročila úkolem zadané množství vyučovacích jednotek pro analýzu. Poznatky se opírají o pečlivé pozorování a korektní zkoumání edukační reality a mají velmi dobré předpoklady k návaznosti v dalších podobných výzkumech.

2. Obsahové zpracování

(originalita řešení, náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh atd.):

Téma práce je pro současnou situaci oboru výtvarná výchova jedno z klíčových, aktuálních a nedostatečně prozkoumaných v celém současném systému vzdělávání

u nás. Teoretické vyjasnění i praktické metodické rozpracování vztahů mezi reálnými obory a průřezovými tématy u nás stále strádá nedostatkem kvalitních informací.

Autorka v souladu se současnými trendy výzkumu v socio-humanitních vědách pracuje v rekurzivním cyklu zkoumání mezi praxí a teorií s důrazem na empirii. Koriguje vznikající teoretický koncept návratem k praxi: „Hlavním cílem není ověřovat již danou teorii v praxi, nýbrž na základě praxe teorii ... vyzískat a popsat“ (s. 1 posuzované práce). Proto opěrnou částí práce je empirický výzkum založený na kombinaci metod případové studie a akčního výzkumu. Výzkum probíhal ve výtvarné výchově na prvním stupni základní školy, v jedné třídě a u jedné učitelky. Autorka se aktivně účastnila práce v projektu, který byl předmětem výzkumu.

Projekt, který je předmětem výzkumu (představený na s. 30 – 35) vhodně vystihuje podstatné rysy integrace oborového obsahu výtvarné výchovy s průřezovým tématem OSV, je korektně propojen s klíčovými kompetencemi RVP-ZŠ a je kvalitním podkladem pro analýzy.

Z celého textu diplomové práce je zřejmé, že pojetí sběru údajů a práce s nimi je v souladu s kvalitativním designem výzkumu postaveno na důvěrném seznamování se s praxí. Také objem analyzovaných informací spojený s kombinací několika technik zaznamenávání údajů (videozáznam, reflektivní bilance, dotazníky, rozhovory, přípravy hodin, závěrečné reflexe žáků; soupis na s. 39 – 40) je velký a poskytuje věrohodné zázemí pro náhled na zkoumanou problematiku. Autorka usiluje o vyváženost mezi identifikací („zanořením“) v projektu a střídavým odstupem jeho výzkumníka (s. 43, 67 – 68 aj.).

Zároveň se pojetí projektu i jeho analýzy zaměřuje na to, aby průřezové téma nepřevážilo nad vlastním obsahem oboru výtvarná výchova (s. 44). Objevují se tím zajímavé a podnětné souvztažnosti mezi charakterem výtvarného projevu, resp. jeho žánru, a tematikou OSV (např. téma karikatury, s. 46, 60). Cenné je, že vztahy mezi propojovanými oblastmi jsou probírané systematicky s ohledem na vzdělávací, resp. výchovné cíle (s. 44 – 59).

V textu jsou přínosné postřehy, které otevírají možnost pro další systematické rozvíjení, např. poukaz na přítomnost socializační a personalizační složky obsažené v umění v úrovni skrytého kurikula (s. 63) nebo vliv expertního přístupu k obsahu na jeho didaktické zpracování při výuce (s. 64).

3. Charakteristika a hodnocení formy technické i řemeslné složky práce

S ohledem na teoretickou povahu textu se zde tento bod neuvádí.

4. Formální náležitosti

(jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů, příloh atd.):

Jazykový projev je kultivovaný, text je dobře strukturován. Místy se objeví syntaktické chyby (*aktivity ...neměli takový přínos, s. 63, *cíle ...se mohli naplňovat, s. 66), ale jsou ojedinělé a neruší při čtení. Grafická úprava je vyhovující. Bibliografické citace respektují normu ISO.

5. Stručný komentář hodnotitele

(rozsah práce, celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek a zpracování):

Dílo D. Pelesné má aktuální přínosné téma a je vypracováno kvalitně, do potřebné hloubky a s přesvědčivou znalostí problematiky. Kvality práce jsou vyjádřeny v druhé části tohoto posudku, proto zde není třeba je opakovat.

Připomínky oponenta k textu směřují k dialogu v kontextu oboru, nejsou zpochybněním kvalitně odvedené práce diplomantky a kvality jejího textu. První z nich se týká toho, že tzv. „tradiční“ výtvarná výchova, jak ji autorka popisuje na s. 70 aj., je v teorii i v praxi poněkud problematický konstrukt, přestože se v oborové komunikaci běžně užívá. Snad by bylo možné opřít se při uvažování v tomto směru o nedávný výzkum K. Brücknerové (Skici ze současné estetické výchovy. Brno: Masarykova univerzita 2011). Do budoucna by bylo vhodné hledat přesah VV a OSV v pojetí vizuálních studií s jeho kulturně a společensky kritickým přístupem.

Druhá připomínka směřuje k možnostem rozšíření teoretického zázemí výzkumu. V tomto směru by mohly být v dalších navazujících pracích využity texty J. Valenty a L. Hajduškové-Jakubcové zaměřené na odpovídající problematiku.

Třetí připomínka poukazuje na širší než jen umělecké hledisko nejenom v oboru výtvarná výchova, ale v celé vzdělávací oblasti, která se nikoliv náhodou nazývá „Umění a kultura“. Doporučuji proto buď užívat tento název, anebo mluvit o oblasti expresivity a expresivní výchovy, která zahrnuje personální, sociální i kulturní složku vzdělávání na základě osobně angažovaného „dělání významu“ prostřednictvím zážitků expresivní aktivity (tvůrčí i receptivní). Z tohoto širšího kontextu je odvozeno i artefiletické pojetí.

Pokud by autorka dobře vybrala nejpřínosnější pasáže svého textu a doplnila odkazy na poznatky výše zde zmíněných autorů, plně doporučuji jej nabídnout k publikaci např. v časopise Výtvarná výchova. Doporučuji soustředit se na konkrétní poznatky úzkých vazeb mezi charakterem výtvarné tvorby, resp. jejího žánru, a tematikou OSV.

Posuzované dílo splňuje požadavky standardně kladené na práce tohoto typu a doporučuji je k obhajobě.

6. Otázky a připomínky na autora práce k bližšímu vysvětlení při obhajobě

(max. 3):

- Vyberte některou z konkrétně zjištěných vazeb mezi charakterem výtvarné tvorby, resp. jejího žánru, a tematikou OSV a vysvětlete, jak proces „dělání významu“ vstupuje do okruhu OSV prostřednictvím vztahů mezi úrovní denotace, exemplifikace a exprese.

7. Navrhovaná známka

(výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Výborně.

Datum: 23. 7. 2012

Podpis: Jan Slavík

Pozn.: Při nedostatku místa přiložte nový list

*) nehodící se škrtněte